

PIAȚA ASIGURĂRILOR – PROVOCARE PENTRU ECONOMIA REPUBLICII MOLDOVA

Cristina DOLGHI, Cristina NOVAC

Universitatea de Stat din Moldova

Piața de asigurare reprezintă un cadru în care se întâlnesc cererea de asigurare, venind din partea persoanelor fizice și juridice care doresc să încheie contracte pe diferite tipuri de asigurări, și oferta de asigurare, ce vine din partea persoanelor juridice, și anume – societăți specializate de asigurări, care sunt autorizate să funcționeze în domeniul asigurărilor și să desfășoare o astfel de activitate, bineînțeles, sub raport financiar.

Asigurările permit întreprinderilor, companiilor, societății să activeze într-un mediu stabil. Acestea nu doar facilitează tranzacțiile economice prin furnizarea de transfer al riscului și despăgubire, ele pot promova, de asemenea, stabilitatea financiară, mobilizarea economiilor.

Cuvinte-cheie: asigurare, piața asigurărilor, prime brute subscrise, daune achitate, densitatea asigurărilor, cultura asigurărilor, transferul riscurilor, protecția intereselor patrimoniale, eficiența asigurărilor.

MARCHÉ DE L'ASSURANCE – UN DEFI POUR L'ECONOMIE DU REPUBLIQUE DE MOLDOVA

Marché de l'assurance est un cadre qui rassemble la demande d'assurance, venant de particuliers et d'entreprises qui veulent entrer dans différents types et l'offre d'assurance qui vient des entreprises et des organisations, des entreprises spécialisées qui sont autorisés de travailler dans l'assurance et à exercer cette activité, bien sûr, dans le rapport financier.

L'assurance permettent aux entreprises, des sociétés d'opérer dans un environnement ecurie. Elles facilite les transactions économiques en fournissant le transfert de risque et de rémunération, ils peuvent également promouvoir la stabilité financière, la mobilisation de l'épargne.

Mots-clés: assurance, marché de l'assurance, les primes brutes, indemnités versées, la densité d'assurance, le transfert de risque d'assurance, la protection des biens, l'efficacité de l'assurance.

„New York-ul nu este opera oamenilor, ci a asiguratorilor... fără asigurări, n-ar exista zgârâie-nori, deoarece niciun muncitor n-ar accepta să lucreze la o asemenea înălțime, riscând să facă un plonjon mortal și să-și lase familia în mizerie; fără asigurări, nimeni nu ar circula cu automobilul pe străzi. Chiar cu un Ford, un bun șofer este conștient de faptul că în fiecare clipă riscă să dea peste un pieton.”

(Henry FORD)

Originile asigurărilor sunt atât de îndepărtate, încât este practic imposibil a stabili o dată exactă de apariție a acestora. Un loc deosebit în dezvoltarea asigurărilor ocupă Anglia, în care în anii '80 ai sec. al XVII-lea au apărut primele societăți de asigurare în domeniul asigurării de la incendiu.

Patria reasigurărilor este considerată Germania. Prima companie de reasigurare a fost fondată de Cologne în anul 1846, apoi a apărut Societatea de reasigurare de la Munchen. În 1885 apare „Societatea rusă de reasigurare”, care se ocupa de reasigurarea riscurilor de incendii. Din sec. al XIX-lea pe pozițiile de frunte se află uniuni de asigurare de tip cartel și concern. Factorii determinanți, care au condus la apariția asigurărilor contemporane, sunt cei economici și sociali, cel mai important – la apariția activității raționale capitaliste cu orientare spre valorile raționalității formale.

Dezvoltarea societății a determinat, pe de o parte, creșterea avuției naționale, iar, pe de altă parte, a plasat omul în procese de producție mai complexe, cu un grad de pericolozitate mărit. A sporit astfel interesul omului pentru acțiunile de previziune. Secolul al XIX-lea este marcat de o nouă etapă în dezvoltarea asigurărilor, fapt legat de implicarea activă a statului în asigurări. Înțelegând rolul enorm economic și social al asigurărilor, statul dorește să se folosească de avantajele lor în interes propriu.

Asigurările pe teritoriul actual al Republicii Moldova încep din anul 1871, prin prezența în Basarabia a filialelor societăților de asigurare rusești. După instalarea regimului sovietic asigurările s-au aflat în sistemul Gosstrah-ului, un sistem unic de asigurări de stat – sistem rigid de asigurare.

Prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr/296 din 12 iunie 1991, Direcția Asigurărilor de Stat de pe lângă Ministerul Finanțelor, cu toate instituțiile asigurărilor de stat aflate în subordine, este reorganizată în Compania Comercială autohtonă pe Acțiuni „ASITO”, în capitalul statutar al căreia statul deținea 25%. În

aceeași perioadă pe lângă Ministerul Finanțelor a fost format Serviciul de Stat pentru Supravegherea Asigurărilor, mai târziu – Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Asigurărilor și Fondurilor Nestatale de Pensii. Actualmente, în calitate de autoritate de supraveghere a asigurărilor este Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF).

Etapa inițială de dezvoltare a pieței naționale de asigurări s-a caracterizat prin lipsa capitalului statutar suficient și a altor mijloace proprii ale organizațiilor de asigurări, prin creșterea cantitativă a acestora și nivelul scăzut al calității serviciilor prestate. În anul 1993 a fost adoptată Legea „Cu privire la asigurări”, care a fost abrogată după punerea în aplicare a noii legi începând cu aprilie 2007, ceea ce a constituit un pas important în dezvoltarea industriei asigurărilor în țara noastră.

Tranziția la economia de piață diversifică și multiplică considerabil relațiile dintre agenții economici, supunând unui pericol sporit patrimoniul, viața și integritatea corporală a persoanelor juridice și fizice, fapt ce actualizează necesitatea protejării bunurilor, activității de antreprenariat, veniturilor, integrității cetățenilor de la calamitățile naturale, situațiile extremale și accidente cu ajutorul asigurărilor. Așa particularități ale asigurărilor, cum ar fi evaluarea riscului asigurat și probabilitatea producerii lui, determinarea obligațiilor financiare ale asigurătorului necesită cunoștințe speciale și o pregătire profesionistă.

Industria asigurărilor favorizează dezvoltarea activității prospere a agenților economici din țară prin faptul ca acestea constituie:

- o ramură creatoare de locuri de muncă;
- o ramură participantă la oferta de capital de pe piața financiară;
- un factor de reducere a incertitudinii economice și mijloc de reluare a activității întrerupte.

Asigurările – ramură creatoare de locuri de muncă. Asigurările sunt importante în economia unei țări nu doar pentru faptul că participă la procesul de creare de valoare adăugată, dar și pentru faptul că oferă locuri de muncă pentru un număr deloc neglijabil de persoane.

Asigurările – ramură participantă la oferta de capital de pe piața financiară. Pentru a face față obligațiilor față de asigurați, societățile de asigurări au datoria să constituie rezerve tehnice. Fructificarea rezervelor de prime și de daune se face prin plasarea acestora în acțiuni, obligațiuni, depuneri pe termen la bănci, acordarea de împrumuturi asiguraților, achiziționarea de bunuri imobiliare. Prin activitatea desfășurată, societățile de asigurare influențează uneori, pozitiv sau negativ, și balanța de plăți a țării. Acest lucru are loc în cazul în care societățile de asigurări, pe lângă asigurări directe, mai efectuează și operații de reasigurare.

Asigurarea – factor de reducere a incertitudinii economice și mijloc de reluare a activității întrerupte. Prin încheierea asigurării, persoana fizică sau juridică, amenințată de un anumit fenomen (eveniment) viitor și incert, convine cu o societate specializată ca, în schimbul unor sume de bani (unei prime), aceasta din urmă să preia asupra sa consecințele producerii acelu fenomen (eveniment). Procurând resursele financiare necesare refacerii bunurilor afectate de sinistru, asigurarea face posibilă reluarea într-un termen cât mai scurt a procesului de producție întrerupt și, deci, realizarea reproducerii simple.

Evoluția numărului și structurii participanților la piața de asigurări diferă de la țară la țară. În Republica Moldova, dinamica numărului de participanți a fost determinată de maturizarea și consolidarea pieței prin modificarea cadrului legislativ, în special a celui aferent capitalizării companiilor de asigurare. În conformitate cu prevederile Legii, asigurătorii trebuie să desfășoare activități specializate: fie numai de asigurări generale, fie numai de asigurări de viață [1]. Conform datelor statistice, în 2012 pe piața locală de asigurări activau 17 societăți. Evoluția numărului asigurătorilor este prezentată în Diagrama 1 [2]:

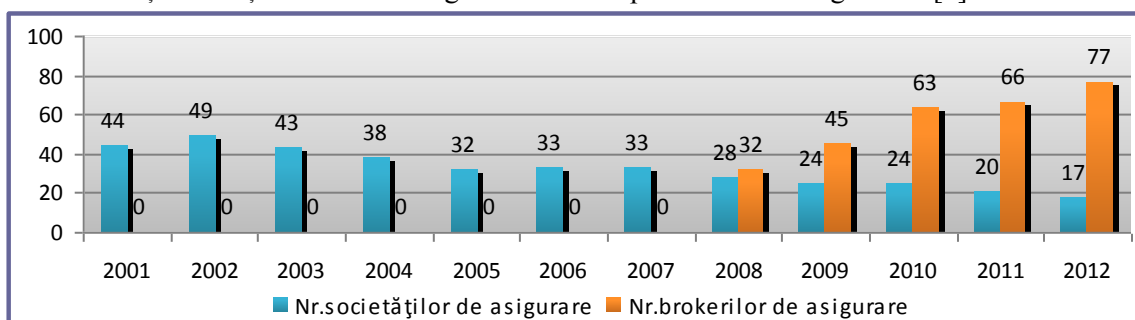

Diagrama 1. Evoluția numărului societăților de asigurare și al brokerilor de asigurare/reasigurare licențiați.

Sursa: www.cnpf.md

Piața asigurărilor din Republica Moldova a depășit etapa a patra de conformare la prevederile Legii nr.407-XVI din 21.12.2006 „Cu privire la asigurări”, potrivit căreia nivelul minim al capitalului social pentru asigurații care practică activitate în categoria „asigurări generale” a constituit 15 mil. lei. Aceste condiții au determinat o reducere a numărului societăților de asigurări de la an la an și o filtrare a pieței asigurărilor de companiile care nu respectă acest nivel al capitalului statutar, determinând în același timp o îmbunătățire a îndeplinirii obligațiilor asumate prin contractele de asigurare încheiate, precum și sporirea gradului de solvabilitate care stabilește încredere în societățile de asigurare.

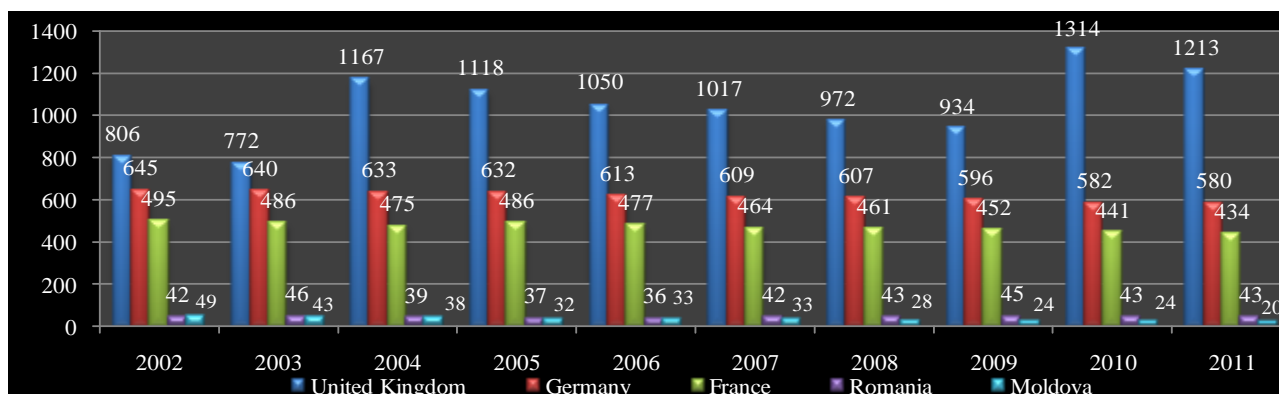

Diagrama 2. Evoluția numărului companiilor de asigurare pe piața europeană în 2002-2011.

Sursa: Insurance Europe. Annual Report 2011-2012, www.cea.eu

Piața asigurărilor din Republica Moldova este, după volum, cea mai mică din regiunea Europei Centrale și de Est [3]. De altfel, având în vedere numărul scăzut de locuitori (3,56 milioane), precum și dimensiunile reduse ale țării, piața de asigurări nu poate fi comparată cu mărimea volumelor statelor europene cu tradiție în domeniul economic per ansamblu.

Piața asigurărilor din Republica Moldova raporta în anul 2012 un volum de prime brute subscrise de peste un miliard de lei moldovenești.

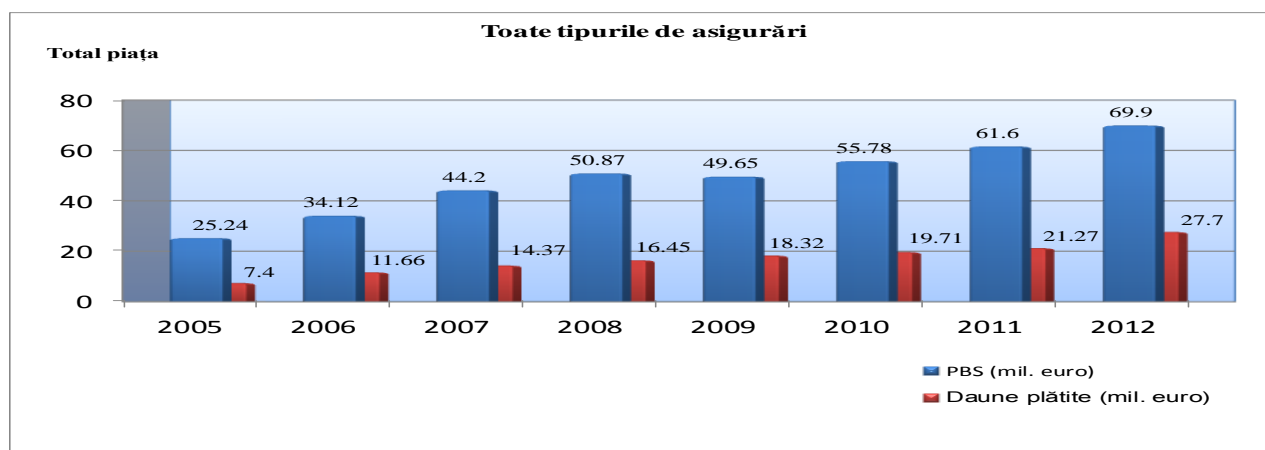

Diagrama 3. Evoluția PBS și a daunelor achitate de companiile de asigurări pentru 2005-2012.

Sursa: www.cnpf.md

Astfel, datele preliminare centralizate de autoritatea de supraveghere a pieței arată că la finele anului 2012 afacerile asiguraților locali au totalizat 1,09 mld. MDL (echivalentul a 69,9 mil. EUR), în creștere cu peste opt puncte procentuale comparativ cu decembrie 2011. Daunele avizate și plătite de cele 19 societăți de asigurare care au raportat activitate pentru anul 2012 au totalizat 430 mil. MDL sau 27,7 mil. EUR – echivalentul a 40% din totalul subscrisorilor. Cu un an înainte, cei 22 de asigurați activi raportaseră un volum de despăgubiri plătite în valoare de 348 mil. MDL (cu 82 mil. MDL mai puțin decât în 2012).

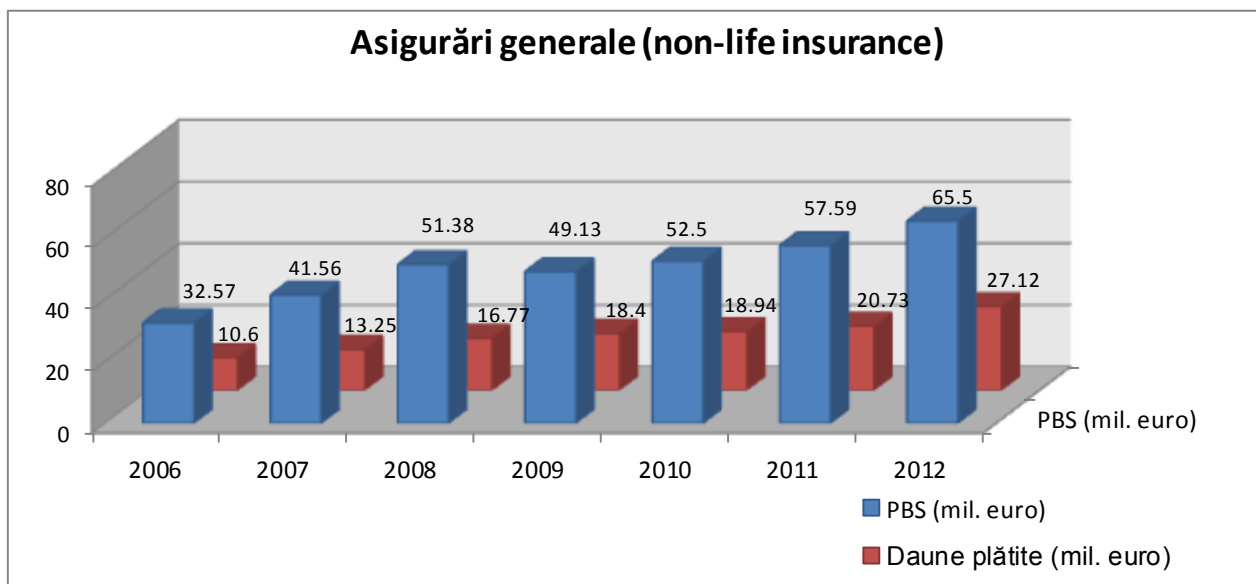

Diagrama 4. Evoluția nivelului asigurărilor generale pe parcursul anilor 2006-2012 în Republica Moldova.

Sursa: www.cnpf.md

Ca și în perioadele de raportare precedente, asigurările generale au generat mai bine de 90 de procente din totalul pieței: 93,7%, echivalentul a 1,02 mld. MDL (65,5 mil. euro). Totodată, aceste tipuri de asigurări au generat și cel mai însemnat volum de despăgubiri plătite: 421 mil. MDL (98% din total).

Ritmul de creștere a volumului de prime brute subscrise a fost influențat de majorarea numărului contractelor de asigurare obligatorie de răspundere civilă auto și de dezvoltarea rețelei de distribuție a asigurătorilor și brokerilor de asigurare și/sau de reasigurare.

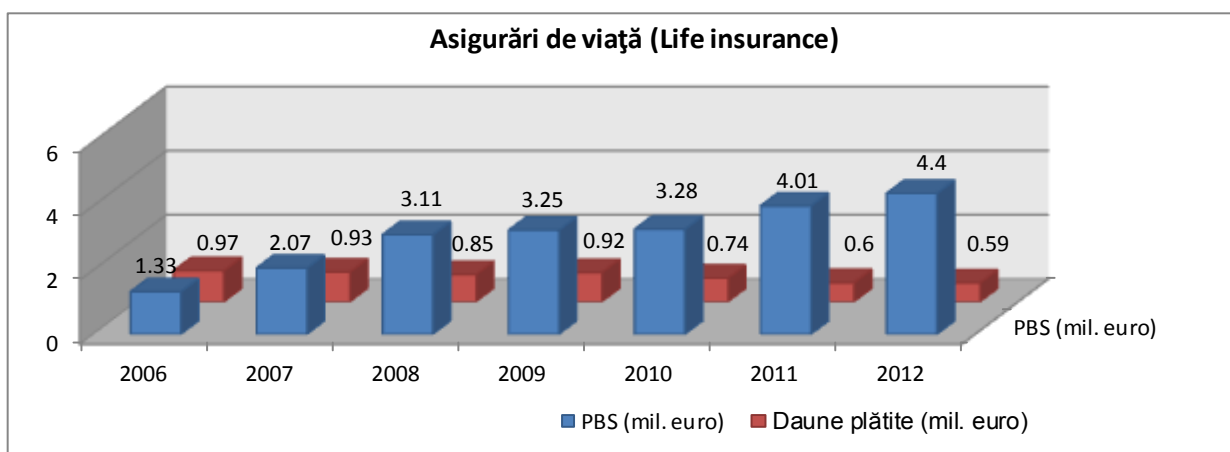

Diagrama 5. Evoluția nivelului asigurărilor de viață pe parcursul anilor 2006-2012 în Republica Moldova.

Sursa: www.cnpf.md

Asigurările de viață au contribuit doar cu 6,3% la totalul primelor brute subscrise, ajungând la 68,6 mil. MDL (4,4 mil. euro).

Gradul de pătrundere a asigurărilor, exprimat ca raport între primele brute subscrise și PIB, a înregistrat nivelul de 1,23 la sută, fapt ce atestă evoluția indicelui PIB (în prețuri curente) în anul 2012 peste cel al volumului primelor brute subscrise [4].

Tabel

Calculul gradului de pătrundere a asigurărilor în PIB-ul Republicii Moldova pe parcursul anilor 2005-2012

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1. PIB, mil. lei	37652	44754	53430	62922	60429	71885	82348	87847
2. Populația, mil. oameni	3599,8	3589,3	3581,1	3572,7	3565,6	3562,04	3560,43	3559,54
3. PBS, mil. lei	413,4	558,9	724,2	833,2	813,2	914,7	1006,3	1087,3
4. Ponderea serviciilor de asigurare în PIB (%)=3/1	1,10	1,25	1,36	1,32	1,34	1,27	1,22	1,23
5. Prime de asigurare plătite pe cap de locuitor, lei=3/2	114,8	155,7	202,2	233,2	228	256,8	282,67	305,46
6. Despăgubiri de asigurare plătite, mil. lei	121,3	190,9	235,3	269,4	300	322,7	348,4	430,3
7. Raport despăgubiri/prime, %	29,3	34,1	32,5	32,3	36,9	35,3	34,6	39,57

Sursa: www.bns.md

Densitatea asigurărilor, care reprezintă raportul dintre volumul primelor brute subscrise și numărul populației, a înregistrat nivelul de 305,46 lei/locuitor, fiind în creștere cu 22,79 lei/locuitor (10,8 la sută) față de nivelul anului precedent. Evoluția gradului de pătrundere a asigurărilor și densitatea asigurărilor sunt prezentate în diagrama ce urmează:

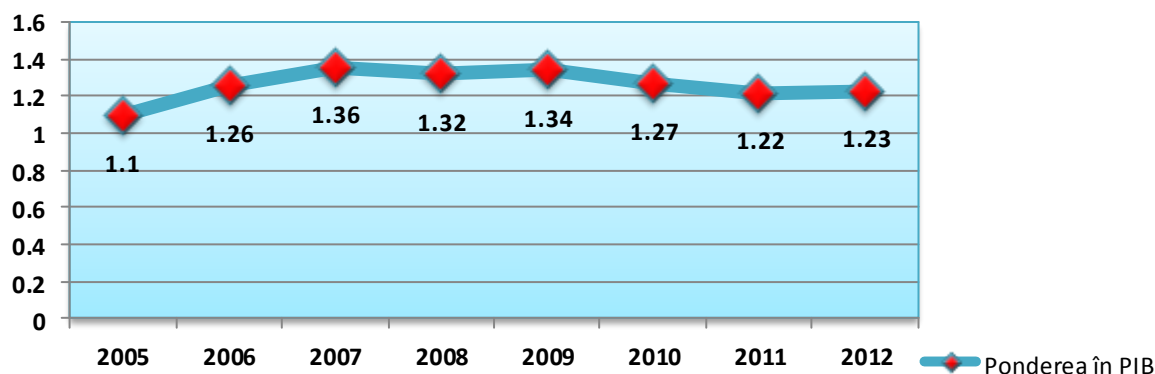

Diagrama 6. Densitatea asigurărilor în cadrul economiei RM (Gradul de pătrundere a asigurărilor în PIB), %

Sursa: www.xprimm.md

Gradul de pătrundere a asigurărilor în PIB este un indicator calitativ ce denotă nivelul de viață al populației în cadrul economiei naționale. Analizând dinamica acestuia pe parcursul perioadei 2005-2012, constatăm o majorare în dinamica acestuia pentru anii 2005-2009. Criza economică a afectat serios și sectorul asigurărilor. Începând cu anul 2009 nivelul acestora a înregistrat o descreștere de 0,07 puncte procentuale (1,34-1,27) pentru anul 2010 și, respectiv, de 0,12 puncte (1,34-1,22) în anul 2011. În 2012 se observă o ușoară revitalizare a situației și indicatorul menționat a înregistrat o creștere până la 1,23%.

Constatând că piața națională a asigurărilor este în curs de dezvoltare, pot fi menționate unele dintre cele mai evidente probleme în dezvoltarea sectorului respectiv:

- ✓ lipsa tradițiilor în cadrul societății moldovenești în sensul apelării la serviciile de asigurare;
- ✓ lipsa surselor financiare pentru asigurare;
- ✓ nihilismul financiar și juridic;
- ✓ nivelul scăzut al culturii asigurărilor în societate;
- ✓ neîncrederea populației față de companiile de asigurare locale.

Asigurările în forma lor clasică au apărut, s-au dezvoltat și perfecționat în state cu economie capitalistă, în cadrul căreia există o veritabilă instituție a proprietății private. În Republica Moldova domeniului de asigurări

i-a fost acordată o atenție mai redusă. Cu toate că asigurările sunt a doua sursă de creditare a unei economii naționale după domeniul bancar, statul nu a promovat și dezvoltat acest sector atât de important pentru societate. Majoritatea populației dispune de surse financiare modeste, ea fiind preocupată de alte probleme, pe care le consideră mult mai importante decât asigurarea. Lipsa cunoștințelor economice și juridice este o problema destul de acută pentru societatea noastră. În consecință, managementul riscului, chiar la un nivel elementar, nu există – majoritatea nu-și analizează riscurile la care sunt supuși [5].

Tendențele pieței de asigurări. Necesitatea dezvoltării pieței financiare din Republica Moldova, în cadrul căreia, prin mecanismele specifice economiei de piață, capitalurile disponibile vor fi alocate sectoarelor economice performante, implică creșterea rapidă și bine argumentată a sectorului asigurărilor, care colectează și redistribuie importante fonduri temporar disponibile. O caracterizare, din perspectivă internă, a sectorului asigurărilor în Republica Moldova nu poate ignora evoluția unor indicatori, unele mutații organizaționale cu implicații pe piața asigurărilor, fiscalitatea și concurența în asigurări [6]. Actualmente, piața asigurărilor este influențată de un șir de factori. În primul rând de politica companiilor de asigurări. Este cunoscut ca asigurările auto este genul de asigurări care se bucură de cerere masivă, din care cauză permite companiei să-și crească portofoliul. Din acest considerent, unele companii, dorind să ocupe primele rânduri în rating, propun tarife joase. Acest tip permite ca timp de un an compania să crească un portofoliu solid, în plus – să propună acestor clienți alte produse de asigurare. În acest fel, asigurările auto au fost considerate motorul pieței și dezvoltării asigurărilor în general. Se prevede că primele de asigurare se vor stabili de comun acord între asigurați și asigurători, însă după o metodologie aprobată de Guvern. De fapt, este vorba despre o liberalizare parțială a stabilirii primei de asigurare, nu în sensul practicilor europene, unde liberalizarea este totală, adică și în privința metodelor actuariale aplicate de asigurător.

În concluzie este de menționat că faza actuală a asigurărilor din Moldova poate fi caracterizată drept una de cotitură, în care se încearcă a pune bazele unor noi reguli de joc pentru principalii actori ai pieței – asigurații și asigurătorii, se conturează noi arbitri, dar apar și noi roluri pentru întregirea infrastructurii. Toate acestea se produc într-un timp foarte compact și generează apariția anumitor „găuri negre” în stare să scoată în afara „monitoarelor” o activitate de asigurare dubioasă. Dezvoltarea asigurărilor de viață și a celor de proprietate a persoanelor fizice rămân în continuare rezervele nevalorificate ale pieței asigurărilor moldovenești, alături de asigurările riscurilor în agricultură și cele de răspundere civilă a riscurilor financiare și profesionale.

Situația în domeniul asigurărilor nu a suferit modificări esențiale în anul 2012, piața rămâne în continuare stabilă. În domeniul asigurărilor principalul obiectiv reprezintă formarea unei piețe stabile și transparente, bazate pe tehnologiile moderne de asigurare, capabilă să protejeze interesele cetățenilor și ale agenților economici, precum și să devină o sursă importantă de investiții pentru dezvoltarea economică a țării. Realizarea acestui obiectiv include următoarele priorități [7]: consolidarea financiară a societăților de asigurare și diversificarea serviciilor de asigurare; modificarea sistemului de reglementare și supraveghere în baza principiilor aplicate la nivel internațional și utilizării tehnologiilor informaționale performante; îmbunătățirea managementului societăților de asigurare și dezvoltarea infrastructurii pieței asigurărilor.

Bibliografie:

1. Legea Republicii Moldova cu privire la asigurări, nr.407-XVI, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 21.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr.47-49/213.
2. *Raport anual al Comisiei Naționale a Pieței Financiare anii: 2005-2011*, www.cnpf.md.
3. *Insurane Europe*. Annual Report 2011-2012, www.cea.eu.
4. *Buletin special al Comisiei Naționale a Pieței Financiare* din 12.11.08, www.cnpf.md.
5. Raport Soros Moldova: „Dezvoltarea și diversificarea pieței de asigurări în RM în contextual negocierii creării zonei de liber schimb aprofundat și cuprinzător între Republica Moldova și Uniunea Europeană”. I.Rusu, V.Roșcovan, O.Verejean, S.Morarenco, aprilie 2011, www.soros.md.
6. CNPF: *Conferința internațională cu prilejul jubileului de 20 ani de dezvoltare ai pieței asigurărilor din Republica Moldova* „ASIGURĂM VIITORUL ÎMPREUNĂ. TENDINȚE DE DEZVOLTARE ȘI PROTECȚIE A SOCIETĂȚII”, Chișinău, 17 iunie 2011, www.cnpf.md.
7. Lege pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a pieței financiare nebankare pe anii 2011-2014 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a pieței financiare nebankare pe anii 2011-2014, nr.35 din 03.03.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.70-73/182.

Prezentat la 30.04.2013